

Žalieji pirkimai - pažangus verslo pasirinkimas

Nuo šiol valstybės institucijos, vykdydamos viešuosius pirkimus, vadovausis „žaliaisiais“ kriterijais, t. y. pirkdamos popierių, dokumentų segtuvus ar archyvinės dėžės atsižvelgs į tai, ar prekė pagaminta iš perdirbto popieriaus ir sertifikuotos medienos. Institucijos teiks pirmenybę tiems spausdintuvams ir kopijavimo aparatams, kurie tausoja energiją, naudoja daugkartinio užpildymo kasetes, neturi pavojingų medžiagų. Pirkdamos valymo paslaugas jos kreips dėmesį, ar šias paslaugas teikiančios įmonės naudoja tokias valymo priemones, kurios neturi fosforo ir chloro junginių, kuriose yra nedidelis kiekis lakiųjų ir kvapiųjų medžiagų.

Goda KULIEŠYTĖ,

Baltijos aplinkos forumo projektų koordinatore

Nauja žaliųjų pirkimų politika Europos Sąjungoje įgyvendinama dėl to, kad būtų vartojama daugiau aplinkai palankių prekių ir paslaugų (toliau - produktų). **Žaliasis pirkimas** - tai toks pirkimas, kai perkanti organizacija įtraukia vieną ar kelis aplinkosaugos kriterijus į pirkimo sąlygas, o produktus renkasi ne tik pagal jų kainą ir kokybę, bet ir daromą mažesnę poveikį aplinkai. 2001 metais patvirtinta ES darnaus vystymosi strategija sudarė politines prielaidas įteisinti žaliuosius pirkimus vykdamas viešuosius pirkimus ES. 2004-aisiais buvo priimtos direktyvos, kuriose nurodoma galimybė įtraukti aplinkos apsaugos reikalavimus į technines pirkimų sąlygas, atrankos ir sutarčių sudarymo kriterijus bei sutarties vykdymo sąlygas.

Ką reiškia žaliųjų pirkimų politika? Pirmiausia, žalieji pirkimai - tai švaresnė aplinka. „Žalias“ produktas - tai toks produktas, kuris, palyginti su kitu tą pačią funkciją atliekančiu produktu, išsiskiria tuo, kad jam pagaminti sunaudojama mažiau gamtinių išteklių ir ne taip teršiama aplinka; suvartojama mažiau energijos, naudojami atsinaujinantys, ekologiški energijos šaltiniai; jis turi mažiau ar

ba visiškai neturi pavojingų, toksinių ir aplinkos apsaugos atžvilgiu kenksmingų medžiagų; yra tvirtas, ilgaamžis, funkcionalus, neteršia aplinkos ir nepavojingas sveikatai; gali būti naudojamas daug kartų; virtęs atlieka gali būti perdirbamas arba tinkamas naudoti dar kartą. Antra, rinkoje atsiranda didesnis aplinkai palankesnių produktų pasirinkimas. Viešosios institucijos yra pagrindinės vartotojos Europoje, 2005 metais suvartojusios apie 1500 mlrd. eurų - 16 proc. ES bendrojo vidaus produkto. Naudodamosi savo perkamąja galia jos gali stipriai paveikti rinką ir prisidėti prie aplinkai palankių produktų populiarėjimo. Trečia, verslui bus mestas iššūkis - tiesti į rinką aplinkai palankesnius produktus. Ketvirta, tokių produktų gamintojai gali tikėtis didesnės apyvartos Lietuvoje ir užsienyje.

Lietuvoje aplinkosaugos reikalavimai valstybės institucijoms bus privalomi. 2007 metų rugpjūčio 18 dienos LR Vyriausybės nutarimu „**Dėl Nacionalinės žaliųjų pirkimų įgyvendinimo programos patvirtinimo**“ numatoma, kad viešosios institucijos turės pamažu didinti žaliųjų pirkimų apimtį ir iki 2011-ųjų įvykdyti ne mažiau kaip 25 proc. „žalesnių“ viešųjų pirkimų. Nacionalinėje 2007-2011 metų žaliųjų pirkimų įgyvendinimo programoje, už

kurią atsakingos Aplinkos ministerija ir Viešųjų pirkimų tarnyba, numatyta sukurti ir reguliariai atnaujinti žaliųjų pirkimų interneto svetainę. Ištyrus Lietuvos rinką taip pat bus nustatytas sąrašas produktų, kuriems aplinkosaugos kriterijai bus taikytini nuo 2008 metų. Šis nutarimas netaikomas savivaldybėms, nes jos nėra atskaitingos Vyriausybei.

Verslo įmonės aplinkosaugos kriterijus savo pirkimuose gali taikyti savanoriškai. Tačiau jau šiandien įmonių rodomas susidomėjimas, kur galima įsigyti sveikesnių ir aplinkai mažiau kenksmingų daiktų, kosmetikos, buitinių priemonių ir kt., rodo, jog tokių produktų paklausa mūsų rinkoje didėja. Dažna problema, stabdanti žaliųjų pirkimų plėtrą, yra didesnė produktų kaina. Iš tiesų aplinkai palankesni produktai kainuoja brangiau, tačiau neretai jų eksploatavimo ir šalinimo išlaidos mažesnės. Todėl „žalia“ prekė, atsižvelgiant į visas produkto būvio ciklo išlaidas, dažniausiai yra pigesnė. Taigi kuo greičiau verslo įmonės suskubs žengti koją kojon su besikeičiančiais mūsų poreikiais, tuo daugiau žaliųjų bus nušauta - ir gamta švaresnė, ir žmonės sveikesni, ir verslo įvaizdis geresnis.

Vakarų Europoje, palyginti su Lietuva, yra kur kas daugiau produktų, atitinkančių aplinkosaugos kriterijus. Dažnai jie pažymėti ekologiniais ženklais, tarškim, ES „Gėlės“, Šiaurės šalių „Gulbės“, Vokietijos „Mėlynojo angelo“ ir kitais sertifikuotais ženklais. Ekologinis ženklas - tai orientyras vartotojui, kad jis, pirkdamas ekologiniu ženklu pažymėtą gaminį, prisideda prie aplinkos kokybės gerinimo, kurį atlieka gamintojas gamindamas produktą. Kol kas Lietuvoje esama nedaug produktų, pažymėtų šiais ženklais.

Pats ekologinis ženklas negali būti prekių ar paslaugų kriterijus perkant produktus, tačiau svarbu žinoti, kokie yra ekologinių ženklų suteikimo kriterijai. Būtent juos rekomenduotina įtraukti į techninę specifikaciją vykdamas pirkimus. Pavyzdžiui, ES „Gėlės“ ženklo kriterijus galite rasti http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/index_en.htm.

Šį rudenį bus išleistos „Žaliųjų pirkimų gairės“ ir „Atliekų tvarkymo gairės“, skirtos valstybės institucijų viešųjų pirkimų bei verslo įmonių biurų administratoriams. Gairėse apibūdinti aplinkosauginiai, teisiniai ir finansiniai žaliųjų pirkimų aspektai, kitų šalių ir Lietuvos pavyzdžiai. Leidiniuose pateikiami aplinkosaugos kriterijai, į kuriuos organizacija gali atsižvelgti vykdydama pirkimus. Žaliųjų pirkimų politika ir minėti leidiniai bus pristatomi per informacinius seminarus, rengiamus šį rudenį didžiuosiuose Lietuvoje miestuose.

Šias priemones įgyvendina VŠĮ „Europos namai“ kartu su VŠĮ „Baltijos aplinkos forumas“ pagal Europos Sąjungos struktūrinių fondų remiamą projektą „Žaliųjų pirkimų, atliekų vengimo bei rūšiavimo suvokimas ir skatinimas viešajame ir verslo sektoriuje“.

Daugiau informacijos -
www.eurohouse.lt/zaliejiipirkimai.

